

Briselē, 18.1.2021.
COM(2021) 9 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Trešais progressa ziņojums par ES muitas riska pārvaldības stratēģijas un rīcības plāna īstenošanu

{SWD(2021) 2 final}

1. IEVADS

Muitas dienesti apstrādā lielu preču apjomu, turklāt tas pastāvīgi kļūst arvien lielāks. Šiem dienestiem ir jāatvieglo pieaugošs likumīgas tirdzniecības apjoms, un vienlaikus tie nepārtraukti iesaistās cīņā pret krāpšanu un nelikumīgu vai nedrošu preču kontrabandu. Tajā pašā laikā muitas darbu ietekmē tādas nopietnas grūtības kā, piemēram, pašreizējā krīze sabiedrības veselības jomā, sekas, ko rada Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES vienotā tirgus un muitas savienības, kā arī ar digitālo pārkārtošanos un e-komerciju saistīto procesu aktivizēšanās.

Riska pārvaldība ļauj muitas dienestiem labāk identificēt sūtījumus, kas rada risku, un pievērsties tiem. Tas ļauj šos riskus piegādes ķēdē novērst vislabākajā brīdī, lai nodrošinātu ES iedzīvotāju drošību un drošumu, kā arī ES un tās dalībvalstu finanšu interešu aizsardzību. Tas arī ļauj optimizēt muitas resursu izmantošanu.

Komisija 2014. gadā pieņēma ES muitas riska pārvaldības stratēģiju un rīcības plānu¹. Šī stratēģija attiecas uz laikposmu no 2014. līdz 2020. gadam, un tajā ir identificēti septiņi galvenie mērķi, kuru pamatā ir vispārējais mērķis panākt kvalitatīvu, vairākslāņu pieeju riska pārvaldībai. Minētajā rīcības plānā attiecībā uz katru mērķi ir noteikti konkrēti pasākumi. Pēc Padomes pieprasījuma Komisija 2016. gada jūlijā iesniedza pirmo progresu ziņojumu² par minētās stratēģijas un rīcības plāna īstenošanu, savukārt 2018. gada jūlijā — otro³.

Padome 2019. gada janvāra secinājumos par otro progresu ziņojumu atzinīgi novērtēja stratēģijas īstenošanā panākto progresu, tostarp to, ka tiek stiprināta sadarbība starp visiem iesaistītajiem dalībniekiem, tiek uzsāktas jaunas iniciatīvas — jo īpaši saistībā ar Komisijas lēmumu par finanšu riska kritērijiem —, kā arī muitas administrācijas ņem dalību ar drošību saistītās darbībās. Padome arī uzsvēra, ka riska pārvaldība ir nepārtraukts process, kas neaprobežojas tikai ar īpašām darbībām, kurām ir skaidri noteikts sākuma un beigu datums, un ka muitas dienestiem ir jāturpina ieviest jauninājumus un jābūt gataviem reaģēt uz jauniem vai iespējamiem apdraudējumiem. Padome 2019. gada janvāra secinājumos aicināja Komisiju divu gadu laikā iesniegt trešo un galīgo progresu ziņojumu par pašreizējās stratēģijas īstenošanu 2019./2020. gadā.

Šis trešais progresu ziņojums ir Komisijas atbilde uz minēto pieprasījumu. Tāpat kā iepriekšējos ziņojumos, arī šajā ziņojumā ir sniegts vispārējs kvalitatīvs novērtējums par stratēģijas īstenošanu, informējot par laikposmā kopš otrā ziņojuma publicēšanas panākto progresu saistībā ar katru no septiņiem pamatmērķiem. Ziņojumā ir izcelti būtiskākie

---

¹ COM(2014) 527 final.

² Pirmais Progresu ziņojums par ES muitas riska pārvaldības stratēģijas un rīcības plāna īstenošanu; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0476&from=LV> (par 2015./2016. gadu).

³ Otrais progresu ziņojums par ES muitas riska pārvaldības stratēģijas un rīcības plāna īstenošanu; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0549&from=LV> (par 2017./2018. gadu).

sasniegumi un konstatētās problēmas saistībā ar katru mērķi, bet pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā ir sniegta dziļāka analīze.

2. PROGRESA ZIŅOJUMS

2.1. Stratēģijas 1. mērķis. Uzlabot datu kvalitāti un reģistrēšanas kārtību

Ir sasniegts mērķis izveidot visaptverošu tiesisko regulējumu ar prasībām attiecībā uz datu reģistrēšanu no dažādiem avotiem drošības riska analīzes vajadzībām, kur ieviešanas kopsavilkuma deklarācijas dati tiks sniegti vairākās kārtās, un attiecībā uz datu kvalitātes uzlabošanu, lai gan vēl ir jāpanāk šā regulējuma pilnīga īstenošana.

Tiesiskais regulējums

Tiesisko regulējumu veido Savienības Muitas kodekss (SMK) un sīki izstrādātie noteikumi, kas iekļauti deleģētajos un īstenošanas aktos. SMK stājās spēkā 2016. gada 1. maijā. 2020. gadā SMK īstenošanas un deleģētie akti tika papildus atjaunināti, lai iekļautu noteikumus par iepriekšēju informāciju un par drošības un drošuma risku analīzi.

Savienības Muitas kodeksa izvērtēšana

Komisija nesēn uzsāka SMK izvērtēšanu, kas ir jāpabeidz līdz 2021. gada beigām. Šīs izvērtēšanas mērķis ir noteikt, vai tiesību akti un ekspluatācijā nodotās elektroniskās sistēmas līdz minētajam datumam joprojām ir piemērotas tam, lai nodrošinātu modernizētus, racionalizētus un vienkāršotus procesus nolūkā palīdzēt atbilstīgiem tirgotājiem un muitas dienestiem.

Izvērtēšana palīdzēs pieņemt pamatotus lēmumus par to, vai SMK un tā īstenošanas un deleģētos aktus vajadzētu pārskatīt. Tajā jo īpaši tiks apsvērta, vai SMK ir pietiekami elastīgs, lai būtu iespējams īstenot muitas formalitāšu pārvaldību tādu krīžu laikā kā, piemēram, pašreizējā pandēmija, un ņemot vērā tādus jaunus darījumdarbības modeļus kā, piemēram, e-komercija.

Piemērotu IT risinājumu izstrāde un īstenošana

SMK pilnīgas īstenošanas pamatā ir 17 elektroniskas sistēmas.

Lai gan šajā jomā ir panākts jūtams progress un astoņas sistēmas jau ir ieviestas un tagad darbojas, deviņas sistēmas joprojām tiek izstrādātas. Tas atbilst SMK darba programmas plānošanai. Sīkāku informāciju skatīt nākamajā sadaļā.

2.2. Stratēģijas 2. mērķis. Nodrošināt piegādes ķēdes datu pieejamību un riska pārvaldībai nozīmīgas informācijas un kontroles rezultātu apmaiņu

Komisija kopā ar dalībvalstīm un uzņēmumiem turpināja izstrādāt IT sistēmas, kas atbalsta SMK pilnīgu īstenošanu. Kopš pēdējā progresa ziņojuma publicēšanas ir

sasniegti svarīgi atskaites punkti plānoto IT sistēmu izstrādē un ieviešanā, kā arī saistībā ar noteikumiem par informācijas sniegšanu vai apmaiņu. Pilns IT sistēmu kopums vēl vairāk modernizēs un saskaņos importa, eksporta un tranzīta procesus, kā arī ieviešīs tādas jaunus jēdzienus kā centralizēta muitošana.

Jaunā importa kontroles sistēma (IKS 2)

Attiecībā uz precēm, ko ievēd ES, veiksmīgi turpinās ES iepriekšējās kravas informācijas sistēmas (IKS) reforma. Šīs sistēmas mērķis ir informēt muitas dienestus par preču ierašanos labu laiku pirms to faktiskās nosūtīšanas. Pašlaik notiek IKS 2 izstrāde, un pirmie rezultāti ir paredzēti 2021. gada pavasarī. Visa sistēma tiks izstrādāta trijos laidienos, kā sīkāk izklāstīts pievienotajā dienestu darba dokumentā. Paredzams, ka sistēma pilnībā sāks darboties 2024. gada oktobrī un būtiski uzlabos drošuma un drošības risku analīzi.

Citi projekti un sistēmas

Sistēma “Uzraudzība 3” (SURV 3) tiek izmantota muitas deklarācijās sniegtās informācijas savākšanai un uzglabāšanai datubāzē. *SURV 3* ir iepriekšējās sistēmas (*SURV 2*) atjaunināta versija, kas pielāgota SMK prasībām. Datubāzē tiek reģistrēti un centralizēti ES tirdzniecības dati (imports un eksports), ko valstu muitas dienesti iegūst no savām sistēmām un katru dienu nosūta Komisijai. Datu analīzes platformu sāka izmantot pēc tirdzniecības plūsmas infopaneļa ieviešanas 2020. gada martā. Vēlāk tiks pievienotas papildu funkcionalitātes, lai Komisija varētu labāk izmantot uzraudzības datus.

Muitas savienības darbības rezultāti (CUP) tiek izmantoti kā pārvaldības/vadības rīks uz pierādījumiem balstītas politikas veidošanai un stratēģisku lēmumu pieņemšanai, kā arī darbības rezultātu novērtēšanai un tendenču uzraudzībai. *CUP* ietvaros pakāpeniski tiek izstrādāti galvenie darbības rādītāji, kas paredzēti tam, lai novērtētu, kā dalībvalstis veic muitas kontroli, uzsvērtu muitas ietekmi uz ieņēmumu iekasēšanu ES budžetā, lai nodrošinātu ES iedzīvotāju drošību un drošumu un aizsargātu iekšējo tirgu, kā arī lai uzsvērtu to, cik svarīgs ir muitas administrāciju ieguldījums izaugsmes, konkurētspējas un inovācijas mērķu sasniegšanā saskaņā ar stratēģiju “Eiropa 2020”.

Vienota informācijas apmaiņas vide (CISE) attiecas uz informāciju jūrlietu jomā un veicina tās apmaiņu starp dažādām iesaistītajām iestādēm. Šajā jomā ir panākts būtisks progress, uzsākot pārejas posmu (2019–2021), ko vada un virza Eiropas Jūras drošības aģentūra (*EMSA*) ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm.

Digitalizētā transporta un loģistikas forumā (DTLF), ko vada Komisija, pulcējas transporta un loģistikas eksperti un ieinteresētās personas gan no privātā, gan publiskā sektora, lai izveidotu kopīgu redzējumu un ceļvedi digitālā transporta un loģistikas jomā. 2020. gada aprīlī Padome pieņēma jaunus noteikumus, kas kravu pārvadājumu uzņēmumiem atvieglos informācijas sniegšanu iestādēm digitālā formātā. Lielāka kravu pārvadājumu un loģistikas digitalizācija radīs būtiskus izmaksu ietaupījumus uzņēmumiem un padarīs transporta nozari efektīvāku un ilgtspējīgāku.

Tirdzniecības kontroles un ekspertu sistēma (TRACES) ir Eiropas Komisijas daudzvalodu tiešsaistes pārvaldības rīks attiecībā uz visām sanitārajām un fitosanitārajām prasībām saistībā ar dzīvnieku, spermas un dzīvnieku embriju, pārtikas, dzīvnieku barības un augu iekšējo tirdzniecību un importu ES. Tās galvenais mērķis ir digitalizēt visu sertifikācijas procesu saskaņā ar Digitālo programmu Eiropai⁴. Komisija ir uzsākusi jaunu projektu, izstrādājot IT sistēmu nozvejas sertifikātu elektroniskai iesniegšanai un pārvaldībai saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1005/2008⁵, ar ko izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju. Šī jaunā sistēma palīdzēs dalībvalstu iestādēm veikt pārbaudes un riska pārvaldības uzdevumus saistībā ar zvejas produktu importu ES.

Iniciatīvas “**ES vienloga vide muitas jomā**” mērķis ir atvieglot muitas deklarācijas laiku kopā ar muitas deklarāciju iesniegto pavaddokumentu automatizētu pārbaudi. Tas būs instruments, ar ko atbalstīt kontroļu koordināciju starp muitas dienestiem un kompetentajām partneriestādēm pie robežām un nodrošināt atgriezenisko saiti uzņēmējiem par kontrolēm. Vienloga vide sasaista valstu muitas sistēmas un ES e-licencēšanas risinājumus, piemēram, *TRACES* vai divējāda lietojuma preču eksporta sistēmu.

2.3. Stratēģijas 3. mērķis. Attiecīgā gadījumā īstenot kontroles un riska mazināšanas pasākumus (risku savlaicīga izvērtēšana un vajadzības gadījumā kontrole)

Trešais mērķis (“risku savlaicīga izvērtēšana un vajadzības gadījumā kontrole”) ir stratēģijas galvenais mērķis tādā nozīmē, ka visiem pārējiem mērķiem galu galā būtu jāpalīdz muitas dienestiem labāk virzīt savas kontroles norises laika un vietas ziņā. Būtisks progress ir panākts saistībā ar 3. mērķi, jo īpaši attiecībā uz prioritāro kontroles jomu (PKJ), finanšu riskiem un produktu atbilstību un drošību. Komisija arī turpina pilnveidot un paplašināt datu ticamības pārbažu izmantošanu.

Prioritārā kontroles joma (PKJ)

PKJ ir vienotās riska pārvaldības sistēmas (*CRMF*) galvenais mehānisms, kas ļauj ES noteikt konkrētas jomas, kuras muitas kontrolē ir jāuzskata par prioritārām. PKJ rīku izmanto jau kopš 2007. gada, lai koordinētu ES muitas darbības lielākajā daļā riska jomu, tādējādi nodrošina darbības rezultātus un stratēģisku pieredzi. Krīzes laikā ir jāmaina prioritātes, tāpēc PKJ tiek aizstāta ar kopīgām darbībām, kurās galvenā uzmanība tiek pievērsta ar konkrēto krīzi saistītajiem aspektiem. Tā tas bija Covid-19 gadījumā 2020. gadā.

Finanšu riska kritēriji (FRK)

---

⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/>.

⁵ OV L 286, 29.10.2008., 1. lpp.

Komisijas pārbaudes attiecībā uz tradicionālajiem pašu resursiem (TPR), kā arī iepriekšējais darbs saistībā ar ES rīcību muitas nepilnību samazināšanai liecina par to, ka muitas kontroļu veikšana nav pietiekami saskaņota, lai visā muitas savienībā mazinātu importa vērtības samazināšanas risku.

2018. gada maijā Komisija pieņēma svarīgu īstenošanas lēmumu, kurā izklāstīti pasākumi attiecībā uz muitas kontroļu vienādu piemērošanu, nosakot kopējus finanšu riska kritērijus un standartus (FRK)⁶.

FRK ir noteikumu kopums, kas dalībvalstu muižošanas sistēmās ļauj sistemātiski identificēt (vai elektroniski atzīmēt ar karodziņu) darījumus, kuri, iespējams, rada finanšu riskus un attiecībā uz kuriem ir jāveic papildu izpēti un/vai kontroles darbības. Šie kritēriji aptver lielāko daļu no zināmajiem finanšu riskiem un palīdz nodrošināt konsekventāku pieeju muitas kontrolēm.

Lēmums par FRK, kas pieejams tikai muitas riska pārvaldības ekspertiem dalībvalstīs, ļauj dalībvalstīm līdzvērtīgā veidā novērst finanšu riskus pie ārējām robežām, neradot neatbilstīgu slogu likumīgai tirdzniecībai. Tajā identificēti arī piemērotākie kontroles laiki un vieta atkarībā no riska tvēruma un būtības, kā arī datu un dokumentācijas pieejamības.

Produktu drošība un atbilstība

2019. gadā Eiropas Parlaments un Padome pieņēma Regulu 2019/1020 par tirgus uzraudzību un nepārtikas preču atbilstību ES tiesību aktiem⁷. Šis jaunais tiesību akts pastiprina tiesisko regulējumu attiecībā uz to preču kontrolēm, kuras ievieš ES. Tas būtiski veicinās sadarbību starp muitas dienestiem un tirgus uzraudzības iestādēm nolūkā padarīt importēto produktu pārbaudes efektīvākas. Jaunā regula pilnībā tiks piemērota, sākot no 2021. gada 16. jūlija. Notiek sagatavošanās tās efektīvai īstenošanai.

Datu ticamības pārbaudes

Datu ticamības pārbaudes (TP) tika ieviestas dalībvalstu sistēmās 2013. gadā, izmantojot *TARIC*, un tās tiek pastāvīgi pilnveidotas un paplašinātas. Tās ir automatizētas pārbaudes, kas ir ieviestas importa muižošanas posmā un kurās novērtē deklarēto vērtību pamatotību. TP gaitā pārbauda muitas deklarācijas ierakstu atbilstību konkrētiem parametriem un neatbilstības gadījumā tos vai nu bloķē, vai atzīmē ar karodziņu, izveidojot brīdinājumu, lai muitas dienesti varētu pārbaudīt deklarāciju.

---

⁶ C(2018)3293 final.

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1020 (2019. gada 20. jūnijs) par tirgus uzraudzību un produktu atbilstību un ar ko groza Direktīvu 2004/42/EK un Regulas (EK) Nr. 765/2008 un (ES) Nr. 305/2011. (OV L 169, 25.6.2019., 1.–44. lpp.).

2.4. Stratēģijas 4. mērķis. Uzlabot resursus, lai nodrošinātu vienotās riska pārvaldības sistēmas efektīvu īstenošanu un uzlabotu reaģētspēju jaunu identificēto risku gadījumā

Vienotās riska pārvaldības sistēmas (CRMF) īstenošanas uzlabošana

Dalībvalstu muitas administrācijas par prioritāti ir izvirzījušas *CRMF* īstenošanas uzlabošanu un ir veikušas vairākas darbības šajā jomā. Tā rezultātā ir palielinājusies sadarbība un riska informācijas apmaiņa starp dalībvalstīm, tostarp izmantojot muitas riska pārvaldības sistēmu (*CRMS*), kā arī ir uzlabojusies finanšu riska pārvaldība. Vairākas dalībvalstis ir ziņojušas arī par uzlabojumiem saistībā ar riska analīzes veikšanu, pateicoties jaunām vai uzlabotām IT sistēmām un darbinieku pieņemšanai darbā vai apmācībai.

Tomēr daudzas dalībvalstis ziņoja arī par šķēršļiem, kas tām liedza īstenot visas vēlamās darbības vai panākt turpmāku progresu. Lielākās problēmas ir nepietiekama IT infrastruktūra, finansiāli ierobežojumi, nepietiekami cilvēkresursi, kā arī nepietiekama datu pieejamība.

Muitas riska pārvaldības sistēma (CRMS)

CRMS ir kopīga datubāze, kurā tiek nosūtītas un glabātas veidlapas un ziņojumi. Tajā dalībvalstis var iegūt informāciju, lai identificētu, kādi dati ir jāievada valsts riska analīzes sistēmā vai jāpaziņo citai dalībvalstij.

Kopš 2005. gada *CRMS* tiek regulāri atjaunināta, lai pievienotu jaunas funkcionalitātes un uzlabotu tās lietošanas ērtumu. 2016. gadā tika pieņemts lēmums par šīs sistēmas pilnīgu pārskatīšanu (“*CRMS 2*”), pamatojoties uz dalībvalstu un sistēmas lietotāju gūto pieredzi. Pirmais posms (*CRMS 2* prasību analīze) tagad ir pabeigts, un pašlaik notiek izstrādes posms. Pēc tam sekos testēšanas posms pirms paredzētā *CRMS 2* darbības sākuma 2021. gada 4. ceturksnī.

2020. gada 4. februārī *CRMS* / krīzes pārvaldībā tika izveidots īpašs brīdinājums par Covid-19 krīzi, lai dalībvalstis varētu apmainīties ar informāciju un saņemt norādījumus par to, kā noteikt muitas kontroļu risku prioritātes saistībā ar Covid-19. Kopš tā laika ir izsniegtas vairāk nekā 400 riska informācijas veidlapas (RIV) par bīstamiem un neatbilstīgiem medicīnas produktiem, medicīnas ierīcēm un individuālajiem aizsardzības līdzekļiem.

Tematiskās darba grupas

Daudzas ES līmeņa darba grupas, kurās ir Eiropas Komisijas un dalībvalstu pārstāvji, aktīvi risina galvenās problēmas, lai uzlabotu muitas kontroles un riska pārvaldības spējas.

Gandrīz visas dalībvalstis piedalās vienā vai vairākās kontaktgrupās vai ekspertu grupās, kas izveidotas saskaņā ar programmu “Muita”, lai uzlabotu sadarbību uz vietas un koordināciju starp muitas administrācijām pie ES ārējām robežām. Šādas grupas ir, piemēram, Eiropas sauszemes robežu kontaktgrupa (*LFCG*) un vairākas ostu un lidostu

kontaktgrupās (*RALFH*, *ODYSSUD* un *ICARUS*). Vairākas dalībvalstis piedalās arī Muitas austrumu un dienvidaustrumu sauszemes robežu ekspertu grupā (*CELBET*), kuras mērķis ir stiprināt un uzlabot operatīvo sadarbību pie šīs ES robežas.

2.5. Stratēģijas 5. mērķis. Sekmēt savstarpēju sadarbību un informācijas apmaiņu starp muitas dienestiem un citām iestādēm dalībvalstu un ES līmenī

Stratēģijā ir uzsvērts, cik svarīga ir aģentūru sadarbība un informācijas apmaiņa starp muitas dienestiem un citām kompetentajām iestādēm dalībvalstu un ES līmenī, lai nodrošinātu efektīvāku riska pārvaldību un uzlabotu drošumu un piegādes ķēdes drošību.

Vairumā dalībvalstu augsta prioritāte ir piešķirta jautājumam par sadarbības un informācijas apmaiņas uzlabošanu ar citām iestādēm. Lai gan ir panākts progress, izstrādājot aģentūru nolīgumus un saprašanās memorandus, vairums dalībvalstu ziņoja, ka saistībā ar riska informācijas vai uzlabotas riska pārvaldības prakses integrēšanu uzlabojumi ir ierobežoti juridisku iemeslu dēļ, kas citu faktoru starpā saistīti ar nepietiekami saskaņotām prasībām attiecībā uz datu privātumu un pamattiesību aizsardzību. Tiek uzskatīts, ka koordināciju un kopīgu prioritāšu noteikšanu kavē tas, ka aģentūru sadarbības jomā ir spēkā daudzi tiesiskie regulējumi.

Komisijas struktūrvienība, kas atbild par muitas jautājumiem, aktīvi iesaistās drošības savienības darbībās, un Muitas sadarbības jautājumu darba grupa ir pievērsusies vairākām attiecīgām prioritārām jomām.

Drošība

Oficiālo kontroļu regula (ES) 2017/625⁸ stājās spēkā 2019. gada decembrī, nosakot integrētu pieeju attiecībā uz pārtikas produktu, dzīvnieku barības un lauksaimniecības dzīvnieku importa kontrolēm. Turklāt Komisijas priekšlikums par ES vienloga vidi muitas jomā ļaus pārvaldes iestādēm veikt sadarbībā balstītu apstrādi, informācijas sniegšanu un apmaiņu, kā arī labāku riska izvērtēšanu.

Intelektuālā īpašuma tiesības (IĪT)

2020. gada novembrī Komisija pieņēma rīcības plānu intelektuālā īpašuma (IĪ) jomā⁹, kura mērķis cita starpā ir uzlabot IĪT piemērošanu, jo īpaši stiprinot tiesībaizsardzības iestāžu spējas, atbalstot dalībvalstu muitas dienestus riska pārvaldības un krāpšanas apkarošanas pasākumu uzlabošanā¹⁰ un izveidojot ES instrumentu kopumu cīņai pret viltošanu. Minētā instrumentu kopuma mērķis ir i) precizēt visu iesaistīto dalībnieku (tiesību turētāju, piegādātāju, dažādu starpnieku¹¹ un valsts tiesībaizsardzības iestāžu, tostarp muitas dienestu) uzdevumus un pienākumus un ii) identificēt veidus, kā stiprināt

---

⁸ OV L 95, 7.4.2017., 1. lpp.

⁹ COM(2020) 760.

¹⁰ COM(2020) 581 final.

to savstarpējo sadarbību, jo īpaši attiecībā uz attiecīgo datu kopīgošanu par precēm un tirgotājiem.

Sadarbības uzlabošana ar tiesībsardzības iestādēm

Vairums dalībvalstu veic vai ir pabeigušas pasākumus, lai uzlabotu sadarbību ar tiesībsardzības iestādēm. Šie pasākumi ietver dalību projektos un kopīgās operācijās ar Eiropu un valstu tiesībsardzības iestādēm, sadarbības nolīgumus un informācijas apmaiņu, kā arī sadarbību, lai sagatavotos IKS 2 īstenošanai.

Tomēr dažas dalībvalstis ir norādījušas uz grūtībām, kas tām liedz īstenot vēlamus pasākumus vai panākt lielāku progresu sadarbībā ar citām iestādēm dalībvalstu un ES līmenī (piem., juridiskas problēmas, nepietiekami cilvēkresursi un finanšu resursi, kā arī IT rīku trūkums).

Eiropas Drošības programma

ES muitas dienestiem, kas ir struktūras, kuras kontrolē preču plūsmu pie ES ārējām robežām, ir izšķiroša nozīme ES un tās iedzīvotāju aizsargāšanā, kā arī starptautisko piegādes ķēžu aizsargāšanā pret noziedzīgiem nodarījumiem un teroristu uzbrukumiem. Īstenojot ES muitas riska pārvaldības stratēģiju un rīcības plānu, Komisija palīdz īstenot Eiropas Drošības programmu. Jaunā ES Drošības savienības stratēģija 2020.–2025. gadam¹², kas tika pieņemta 2020. gada 27. jūlijā, attiecas uz drošas ārējās robežas nozīmi un muitas izšķirošo nozīmi cīņā pret pārobežu noziedzību un terorismu. Tajā ir sniegta atsauce arī uz 2020. gada 28. septembrī pieņemto rīcības plānu “Muitas savienības pāreja uz nākamo līmeni”¹³, kurā paziņots par darbībām riska pārvaldības stiprināšanai un iekšējās drošības uzlabošanai, tostarp izvērtējot iespēju izveidot saikni starp attiecīgajām drošības riska analīzes informācijas sistēmām.

Muitas sadarbības jautājumu darba grupas (MSDG) rīcības plāns

Saskaņā ar MSDG 9. rīcības plānu (2018–2019) uzmanība joprojām tika pievērsta IĪT pārkāpumiem, un paredzams, ka darbības šajā jomā turpināsies arī saskaņā ar nākamo rīcības plānu.

Līdzīgi, ir izstrādātas MSDG darbības attiecībā uz noziegumiem pret vidi. Lai veicinātu vides ilgtspēju, 10. rīcības plānā 2020.–2021. gadam ir iekļautas darbības, kas vērstas uz bīstamo un citu atkritumu pārobežu pārvietošanu, ozona slāni noārdošu vielu nelikumīgu tirdzniecību un tirdzniecības ierobežojumiem.

---

¹¹ Piem., tiešsaistes platformas, sociālie plašsaziņas līdzekļi, reklāmas nozare, maksājumu pakalpojumi, domēna nosaukumu reģistratori/reģistri, transporta un loģistikas uzņēmumi.

¹² COM(2020) 605 final.

¹³ COM(2020) 581 final.

Muitas dienesti ir integrēti arī smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējuma (*SOCTA*) ziņošanas mehānismā, izmantojot īpašu MSDG darbību “Labāka muitas integrācija ES *SOCTA*”. MSDG 10. rīcības plānā ir iekļauta īpaša turpmāka rīcība šajā jomā.

Vienlaikus vēl vairāk ir stiprināta sinerģija starp ES politikas ciklu 2018.–2021. gadam / Eiropas daudznazaru platformu pret noziedzības draudiem (*EMPACT*) un MSDG 10. rīcības plānu 2020.–2021. gadam, lai saskaņotu un vajadzības gadījumā integrētu MSDG darbības ES politikas ciklā.

2.6. Stratēģijas 6. mērķis. Uzlabot sadarbību ar uzņēmējiem

Sadarbība starp muitas dienestiem un uzņēmējiem galvenokārt ir uzlabojusies, pateicoties tam, ka tika pilnveidots jēdziens “atzītais uzņēmējs” (*AEO*). Dalībvalstis ir plaši paudušas viedokli, ka šīs ES programmas rezultāti, tostarp lielāka piekļuve datiem un to kvalitāte, kā arī lielāka informētība par *AEO* programmu un ciešāka sadarbība un saziņa ar uzņēmējiem, ir veicinājuši labāk virzītus kontroles pasākumus un sekmējuši likumīgu tirdzniecību. Neliela daļa muitas administrāciju ir saskārušās ar būtiskām problēmām, kuru dēļ tās nav spējušas īstenot vēlamos pasākumus vai panākt lielāku progresu sadarbībā ar uzņēmējiem. Dažas problēmas kopumā attiecās uz IT sistēmām, cilvēkresursu un speciālo zināšanu trūkumu un tiesību aktiem, tostarp Vispārīgo datu aizsardzības regulu.

ES *AEO* programmas stiprināšana

Komisija un dalībvalstis ir vienojušās par visaptverošu stratēģiju un metodiku, lai uzlabotu *AEO* programmas stabilu īstenošanu, tostarp stiprinot saiknes ar muitas riska pārvaldību. Ir arī plānots vēl vairāk palielināt izpratni par šo programmu, izmantojot informētības veicināšanas stratēģijas, kas ir jāizstrādā kopīgi ar tirgotājiem.

Šīs darbības jo īpaši ietver faktu vākšanas apmeklējumus, kurus Komisija veic visās dalībvalstīs, lai novērtētu, kā tiek īstenota *AEO* programma, un identificētu labāko praksi. Šie apmeklējumi sākās 2019. gada jūlijā, bet tika apturēti 2020. gadā Covid-19 situācijas dēļ. Pirmie konstatējumi ietver vairākus paraugprakses piemērus, kas tiks darīti pieejami visām dalībvalstīm.

Turklāt ir vairākas nepilnības, kuras identificējusi arī Eiropas Revīzijas palāta, jo īpaši attiecībā uz iekšējo kontroli, uzraudzību, sadarbību starp *AEO* un riska pārvaldības dienestiem, kā arī kurjerpasta/pasta pakalpojumu īpašo situāciju. Šie jautājumi būs jārisina, cita starpā grozot *AEO* pamatnostādnes un vajadzības gadījumā arī tiesību normas.

***eAEO* tiešā tirgotāja piekļuve**

ES Muitas tirgotāju portāla *AEO* modulis (*eAEO*), kuru Komisija izstrādāja kopā ar dalībvalstīm, sāka darboties 2019. gada 1. oktobrī (pirmais posms) un 2019. gada 16. decembrī (otrais posms). Tas nodrošina vienotu piekļuves punktu *AEO* un saistošās izziņas par tarifu sistēmām. Tas atvieglo un paātrina informācijas, ziņojumu un

paziņojumu apmaiņu saistībā ar *AEO* pieteikumiem, atļaujām un to pārvaldības procesiem, kā noteikts SMK un saistītajos deleģētajos un īstenošanas aktos. Šā moduļa mērķis ir saskaņot uzņēmēju piekļuvi dažādām ES muitas sistēmām. Paredzams, ka tuvākajā nākotnē šim portālam pievienosies visas pārējās ES muitas sistēmas.

2.7. Stratēģijas 7. mērķis. Izmantot muitas starptautiskās sadarbības potenciālu

Sadarbībai un ar muitu saistītās informācijas apmaiņai ar trešām valstīm ir liela nozīme muitas savienības un kopējās tirdzniecības politikas jomā.

Komisija pārstāv Eiropas Savienību Pasaules Muitas organizācijā (PMO), nodrošinot, ka ES principi un noteikumi tiek iestrādāti starptautiskajos standartos, jo īpaši tādās muitas riska pārvaldībai svarīgās jomās kā preču nomenklatūra un klasifikācija, e-komercija, drošība un drošums. Pavisam nesēn Komisija arī sāka aktīvi piedalīties Kioto konvencijas un riska pārvaldības apkopojuma pārskatīšanā.

Viedās un drošās tirdzniecības līnijas (*SSTL*) ar Ķīnu izmēģinājuma programma

Pēdējā laikā ir vēl vairāk palielinājies uzņēmēju, *SSTL* ostu un tirdzniecības līniju skaits, un pašreizējos datu apmaiņas apstākļos izmēģinājuma programma ir paplašināta, attiecinot to arī uz citiem transporta veidiem. Jo īpaši ir palielinājies dzelzceļa satiksmes joslu skaits starp ES un Ķīnu, un vairākas dalībvalstis ir atklājušas arī gaisa satiksmes joslas. *SSTL* ir pievienojušās arī divas e-komercijas platformas, tādējādi atvieglojot liela apjoma preču apstrādi.

***AEO* savstarpēja atzīšana**

Komisija ir turpinājusi īstenot spēkā esošos savstarpējas atzīšanas nolīgumus ar Ķīnu, Japānu, ASV, Norvēģiju un Šveici. Turklāt Komisija ir iesaistījusies sarunās ar Kanādu par savstarpējas atzīšanas nolīgumu un ir veikusi sagatavošanas pasākumus ar Singapūru.

Divpusējie muitas drošības nolīgumi

Komisija ir panākusi progresu sarunās par grozījumiem divpusējos muitas drošības nolīgumos ar Šveici un Norvēģiju, lai tos saskaņotu ar jaunākajām izmaiņām ES tiesību aktos. Komisija ir arī intensīvi sadarbojusies ar Šveici un Norvēģiju saistībā ar to dalību IKS 2 sistēmā un visiem attiecīgajiem juridiskajiem un operatīvajiem procesiem, kas attiecas uz uzņēmējiem un līgumslēdzējām pusēm.

3. UZRAUDZĪBAS SISTĒMA

Padome savos 2019. gada janvāra secinājumos aicināja Komisiju ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm izstrādāt darbības rezultātu un pārraudzības regulējumu, lai nākotnē sistemātiskāk un stingrāk uzraudzītu stratēģijas īstenošanu.

Lai gan pašreizējā stratēģija ir spēkā laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam, šim uzraudzības regulējumam ir jāaptver tās pēctece. Lai gan šīs nākotnes stratēģijas detalizēta izstrāde pašlaik vēl nav pabeigta, paredzams, ka tajā tiks pievērsta uzmanība

daudziem jautājumiem, kas identificēti pašreizējā stratēģijā, un tiks veikta šo jautājumu turpmāka uzraudzība. Komisija ir izstrādājusi uzraudzības regulējuma projektu (sk. dienestu darba dokumentu, kas pievienots šim ziņojumam), bet dažus darbības aspektus varēs definēt tikai pēc jaunās stratēģijas pieņemšanas.

SECINĀJUMI

Šis ziņojums un tam pievienotais dienestu darba dokuments sniedz priekšstatu par spēkā esošās ES muitas riska pārvaldības stratēģijas un rīcības plāna īstenošanas stāvokli 2020. gada beigās. Tie apliecina, ka kopš iepriekšējā ziņojuma publicēšanas gan dalībvalstis, gan Komisija ir panākušas būtisku progresu šīs stratēģijas un rīcības plāna īstenošanā. Dalībvalstis ir izmantojušas šo stratēģiju, lai uzlabotu muitas risku pārvaldību, un ar tās īstenošanu saista daudzus pozitīvus sasniegumus. Tie ietver valstu administrāciju lielāku informētību par riska pārvaldību un stimulējošu atbalstu tam, lai riska pārvaldībai tiktu piešķirta augstāka prioritāte.

Neraugoties uz šo progresu, vēl vairāk ir jāstiprina procedūras un pienākumi saskaņā ar pašreizējo regulējumu. Tostarp ir jānodrošina: i) esošo datu labāka izmantošana, lai varētu veikt plašāku un labāku riska analīzi; ii) efektīvākas procedūras, lai risinātu jautājumus saistībā ar to, ka arvien palielinās tādu preču daudzums, kuras ievēd, izmantojot e-komerciju; iii) skaidrāki noteikumi; iv) stingrāka dalībvalstu atbildes reakcija saistībā ar kontroli gadījumos, kad riski ir identificēti ES līmenī un par tiem ir paziņots dalībvalstīm; v) sistemātiskāka sadarbība ar citām iestādēm un vi) labākas uzraudzības sistēmas attiecībā uz *AEO*. Vienlaikus muitas dienestiem ir jānodrošina proaktīvi un inovatīvi risinājumi jaunām problēmām, kas apdraud tradicionālās muitas riska pārvaldības un kontroles pieejas.

Riska analīze joprojām ir būtisks elements, kas raksturo muitas kontroļu efektivitāti un ļauj muitas dienestiem virzīt kontroles darbības situācijā, kad pieaugošais tirdzniecības apjoms un temps pat vairāk nekā jebkad agrāk prasa īstenot selektīvu un mērķtiecīgu pieeju.